GENERAL IMPACT FACTOR 2016 – 1.7443
GLOBAL IMPACT FACTOR 2017 – 0.721

© SC SCIENTIFIC JOURNALS

THE CAUCASUS

ECONOMIC AND SOCIAL ANALYSIS JOURNAL

MULTIDISCIPLINARY JOURNAL
REFEREED & REVIEWED JOURNAL

JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03 ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114; DOI Prefix: 10.23747

AGRICULTURAL, ENVIRONMENTAL & NATURAL SCIENCES
SOCIAL, PEDAGOGY SCIENCES & HUMANITIES
MEDICINE AND BIOLOGY SCIENCES
REGIONAL DEVELOPMENT AND INFRASTRUCTURE
ECONOMIC, MANAGEMENT & MARKETING SCIENCES
LEGAL, LEGISLATION AND POLITICAL SCIENCES

http://sc-media.org/the-caucasus-sjarsc/

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
THE CAUCASUS
ECONOMIC AND SOCIAL ANALYSIS JOURNAL OF SOUTHERN CAUCASUS

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, В УКРАЇНІ

[1]Гавриленко Олександр, [2]Птащенко Ліана

[1]студент, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (Україна),

[2]науковий керівник - д.е.н., професор кафедри фінансів і банківської справи, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (Україна)

e-mail: [1]oleksander19@gmail.com, [2]lianaptaschenko63@meta.ua

ABSTRACT

The problems of money laundering received by criminal means are examined, international and national legal measures are taken to combat the laundering of «dirty» money, the state of combating money laundering in Ukraine was assessed, directions for increasing the effectiveness of measures to combat money laundering and the financing of terrorism.

The opinion is grounded that the primary reason for the emergence of threats to Ukraine's economic security is the dominance of its own interests over state and public economic interests in the national mentality, and as a result - uncontrolled outflow of capital, money laundering, shadow economy. It is proposed to improve the state policy on combating the laundering of criminal funds by strengthening measures for conducting financial monitoring, introducing state control over the trade in crypto currency by unorganized users of computer networks, developing measures to identify and monitor informal financial transactions such as «hawala».

Keywords: legalization of «dirty» money, shadow economy, financial monitoring, financial operations, risks, threats.

РЕЗЮМЕ

Узагальнено проблеми легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, проаналізовано міжнародні та національні правові заходи боротьби з відмиванням «брудних» грошей, здійснено оцінювання стану боротьби з відмиванням «брудних» грошей в Україні, визначено напрями підвищення ефективності заходів боротьби з легалізацією коштів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванням тероризму.

Обґрунтовано думку, що первинною причиною виникнення загроз економічній безпеці України є домінування власних інтересів над державними та суспільними економічними інтересами в національному менталітеті, і як наслідок – неконтрольований відтік капіталів, відмивання «брудних» грошей, тіньова економіка. Запропоновано удосконалити державну політику щодо боротьби з відмиванням злочинних коштів шляхом посилення заходів із проведення фінансового моніторингу, запровадження державного контролю за торгівлею криптовалютами неорганізованими користувачами комп'ютерних мереж, розроблення заходів по виявленню й моніторингу неформальних фінансових операцій типу «хавали».

Ключові слова: легалізація «брудних» грошей, тіньова економіка, фінансовий моніторинг, фінансові операції, ризики, загрози.

РЕЗЮМЕ

Рассмотрены проблемы легализации средств, полученных преступным путем, проанализированы международные и национальные правовые меры борьбы с отмыванием «грязных» денег, проведено оценку состояния борьбы с отмыванием «грязных» денег в Украине, определены направления повышения эффективности мер по борьбе с легализацией средств, полученных преступным путем и финансированием терроризма.

Обосновано мнение, что первичной причиной возникновения угроз экономической безопасности Украины является доминирование собственных интересов над государственными и общественными экономическими интересами в национальном менталитете, и как следствие - неконтролируемый отток капиталов, отмывание «грязных» денег, теневая экономика. Предлагается усовершенствовать государственную политику по борьбе с отмыванием преступных средств путем усиления мер по проведению финансового мониторинга, внедрения государственного контроля над торговлей криптовалютой неорганизованными пользователями компьютерных сетей, разработки мероприятий по выявлению и мониторингу неформальных финансовых операций типа «хавалы».

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

Ключевые слова: легализация «грязных» денег, теневая экономика, финансовый мониторинг, финансовые операции, риски, угрозы.

ВСТУП

Однією з важливих причин стримування євроінтеграційних процесів в Україні є тіньова економіка. Обсяги продукції та фінансових ресурсів, які обертаються в цій сфері, являють собою істотну перешкоду для забезпечення сталого розвитку національної економіки та інвестиційної привабливості України для країн ЄС. Наприклад, таке явище як «відмивання» грошей вкрай негативно впливає на суспільство, оскільки порушує інтереси законного бізнесу і репутацію окремих його сегментів та учасників, підриває довіру суспільства до всієї фінансової системи, і є загрозою нормальному функціонуванню кредитно-фінансових установ країни. Більш того, воно створює певну загрозу економічній безпеці будь-якої держави, оскільки носить транскордонний характер, а гроші, отримані незаконним шляхом, можуть направлятися на фінансування тероризму і підрив державної системи управління в країні.

До вивчення проблем боротьби з легалізацією коштів зверталися С. Г. Гуржій О. Л.Копиленко, Я. В. Янушевич [1], В. В. Сухонос [2], Л. О. Птащенко [3], Л.М Чуніхіна, А.М. Клочко, а також інші провідні вчені. Питання типології відмивання коштів з огляду тінізації економіки висвітлено в працях О.І. Барановського [4], А.С. Беніцького [5], С.О. Дмитрова [6], О.Є. Користіна [7]. Зважаючи на постійне вдосконалення інструментарію, схем і підходів до відмивання коштів, негативні процеси у цій сфері потребують більш глибокого вивчення.

Часті порушення законодавства у бюджетній сфері, значна частка зарплат «у конвертах», велика кількість схем «відмивання» коштів отриманих злочинним шляхом – наявність зазначених явищ у державі обумовлює високе значення й актуальність досліджень у галузі боротьби з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом.

Метою роботи є дослідження проблем легалізації (відмивання) коштів, отриманих злочинним шляхом, їх впливу на стан економічної безпеки держави та визначення напрямів підвищення ефективності боротьби з відмиванням «брудних грошей», фінансуванням тероризму в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Процес легалізації злочинних грошей, як свідчить світовий досвід, має негативний вплив. Так, зростання обсягу операцій з легалізації злочинних грошей негативно впливає на стан податкових платежів до бюджетів різних рівнів. Крім того, тіньові схеми використання цінних паперів суттєво знижують рівень інвестиційної привабливості вітчизняного ринку капіталу для іноземних інвесторів. Значний негативний вплив зазначені операції мають на стан довіри фізичних і юридичних осіб до фінансових установ.
Легалізація незаконно отриманих коштів здійснюється у кілька фаз. Найпоширенішою є трифазна модель відмивання грошей. Для неї характерні три етапи процесу легалізації злочинних доходів: розміщення, розшарування й інтеграція.

На першому етапі відбувається попереднє відмивання злочинних грошей. На ринку капіталу її проявом є дії, спрямовані на уникнення обов'язкової у багатьох країнах ідентифікації клієнта. У європейських державах саме ця стадія вважається критичною.

Основні форми першого етапу легалізації злочинних грошей узагальнені на рисунку 1.

Мета другого етапу процесу відмивання грошей (розшарування) – відокремлення злочинних доходів від джерела їх походження шляхом проведення низки фінансових операцій, у результаті яких обривається ланцюжок слідів забезпечується анонімність майнових цінностей. Операції другої стадії мають, як правило, міжнародний характер. Для їх здійснення широко використовуються підставні особи та фірми, які використовують фіктивні рахунки як основу для здійснення грошових переказів.

Нині у проведенні операцій другого етапу велику роль відіграють офшорні зони та країни із «м'яким» податковим режимом і недостатньо розвинутою системою фінансового контролю. Гроші переказуються на рахунки офшорних фірм на підставі фіктивних експортно-імпортних контрактів із завищеними цінами.

Третім етапом є інтеграція. Гроші набувають нового, легального джерела походження та інвестуються у легальну економіку. Відмиті кошти, як правило, інвестуються у підприємства, які у подальшому можуть бути використані у кримінальній діяльності. Якщо факт відмивання грошей не було виявлено на етапах розміщення та розшарування, то на третьому етапі відрізнити та відокремити злочинні доходи від законно отриманих

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

надзвичайно складно.

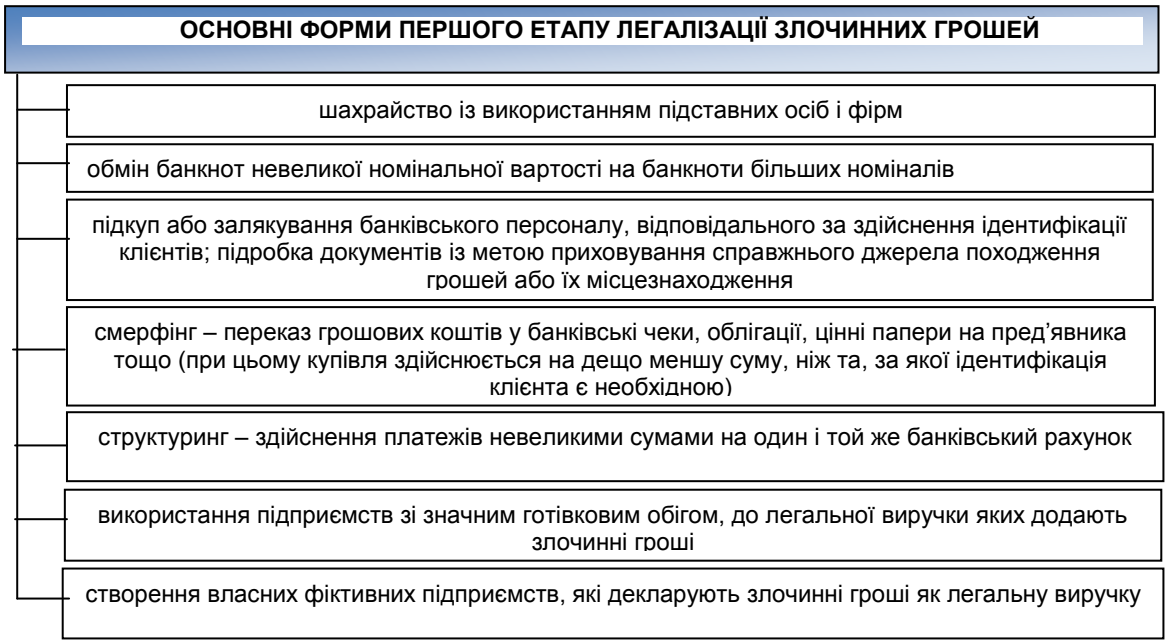

Рис. 1. Форми першого етапу легалізації «брудних» грошей: узагальнено автором на матеріалах [8]

Спочатку потрібно зрозуміти чи ці гроші дійсно відмиватимуться, в чому нам допоможе низка ознак, зокрема:

– висока частка неофіційних доходів населення і бізнесу, існування паралельної економіки, або «чорного ринку»;
– недосконаліть механізмів контролю і моніторингу за діяльністю фінансових інститутів, недотримання міжнародних стандартів регулювання фінансової діяльності, розроблених спеціалізованими міжнародними організаціями;
– поширення корупції серед державних виконавчих, правоохоронних і судових органів влади;
– існування всередині країни «зон вільної торгівлі», що володіють пільговим порядком регулювання операцій і контролю за діяльністю інститутів;
– неможливість або обмеження можливості обміну фінансовою інформацією з іноземними правоохоронними органами;
– неадекватна процедура започаткування фінансових і нефінансових інститутів, відкриття філій за межами країни і ліцензування фінансової активності, не враховує або враховує не в належній мірі необхідність ідентифікації реальних власників компаній (особливо коли володіння може здійснюватися шляхом номінального тримання);
– законодавче закріплення конфіденційності фінансових операцій, недостатні вимоги до прозорості фінансових операцій і власності на активи;
– прорахунки в регулюванні валютообмінних операцій та інших операцій з готівковими коштами. Широке використання підприємствами, банками операцій із залученням офшорних компаній;
– існування анонімних грошових рахунків і фінансових інструментів, включаючи акції та облігації, за якими допустима виплата коштів «на пред'явника»;
– доступ фінансових інститутів до міжнародних центрів торгівлі золотими злитками, торгівлі дорогоцінним камінням і коштовними металами [9].

Вище переліченні ознаки дають розуміння, за допомогою яких деструктивних факторів можливе відмивання коштів. В більшій мірі активними учасниками цього процесу є фінансові установи такі як банки. Заслуговують на увагу способи, за допомогою яких відмиваються гроші (рис. 2).

Не зважаючи на таке різноманіття способів відмивання коштів, з використанням таких схем з «незаконних» гроші стають цілком «легальними». Ознаки легалізації незаконно отриманих коштів узагальнено на рисунку 3 [10].

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

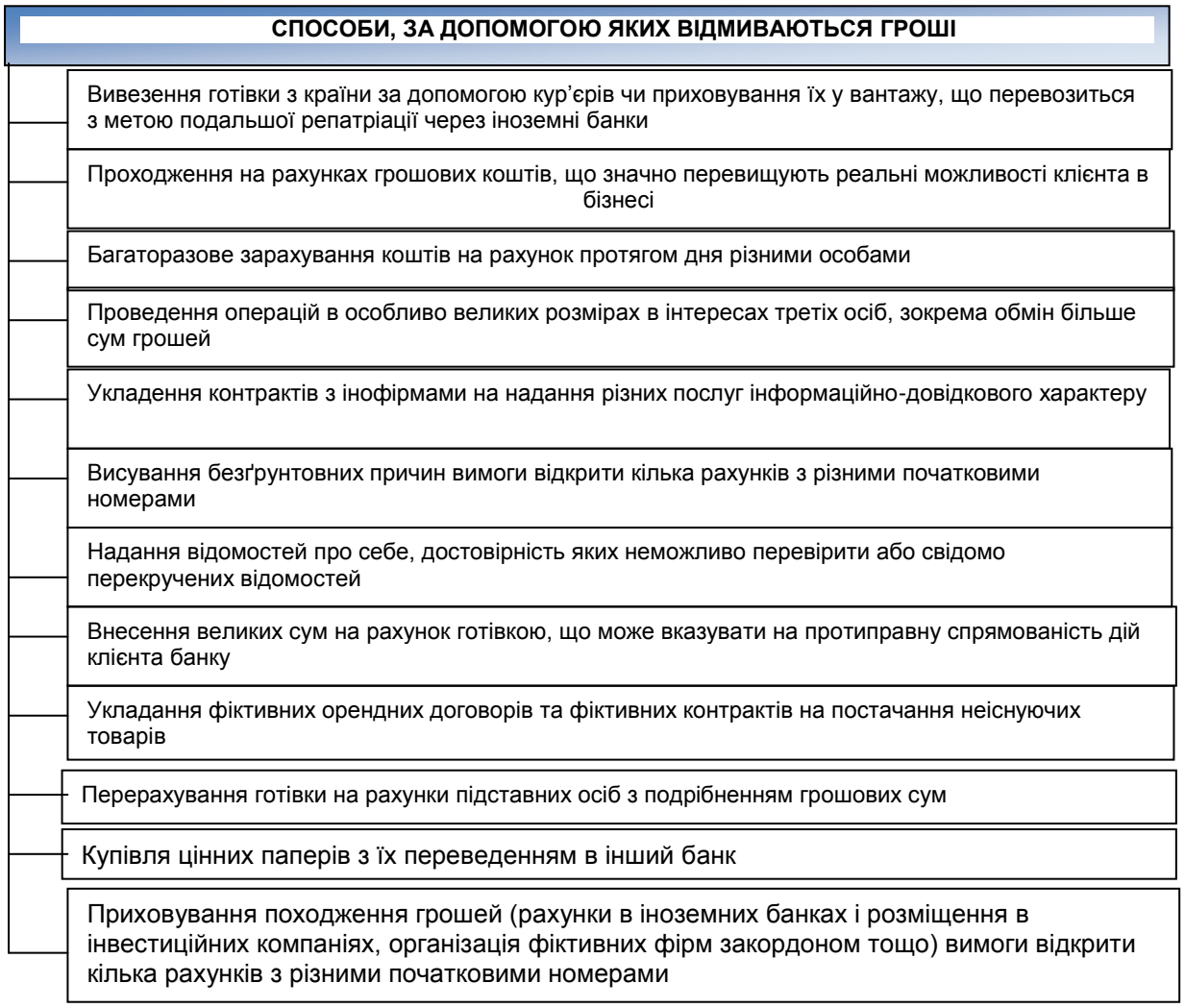

Рис. 2. Основні способи відмивання «брудних» грошей

До найбільших загроз, що виникають в процесі легалізації злочинних грошей, відносяться:

– дестабілізація економіки окремих держав. Діяльність могутніх злочинних угруповань, які оперують значними обсягами, може (як це неодноразово траплялося) спричинити розлад валютної та митно-податкової системи держави, викликати падіння обмінного курсу національної валюти. Масове відмивання нелегальних доходів часто призводить до порушення принципів господарської конкуренції, а також до деформації й перекосів у функціонуванні всієї макроекономічної системи держави. Все це неминуче супроводжується підкупом і корупцією державної адміністрації, що бере участь у регламентації окремих галузей господарської діяльності.

У результаті цілі сектори економіки потрапляють у руки злочинних угруповань:

– відмивання грошей, що відбувається в основному в кредитно-фінансових установах, головним чином у банках, неминуче призводить до неефективної діяльності банківської системи, спричиняючи в деяких випадках банкрутство банків або нанесення їм фінансових збитків. Це явище також спричиняє корупцію банківських службовців, підштовхує їх до прийняття економічно необґрунтованих рішень або до інших службових зловживань;
– легалізація злочинних грошей, як уже зазначалося вище, сприяє розвитку організованої злочинності.

В контексті того, що зазначена проблема носить світовий масштаб, була прийнята Міжнародна конвенція ООН 1999 року Про припинення фінансування тероризму, згідно з якою кожна країна повинна вжити негайних заходів для ратифікації та повного її виконання.

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

Країни також повинні були негайно виконати резолюції ООН, пов'язані із запобіганням і припиненням фінансування терористичних актів, зокрема Резолюцію Ради Безпеки ООН № 1373, та цілу низку інших міжнародних документів.

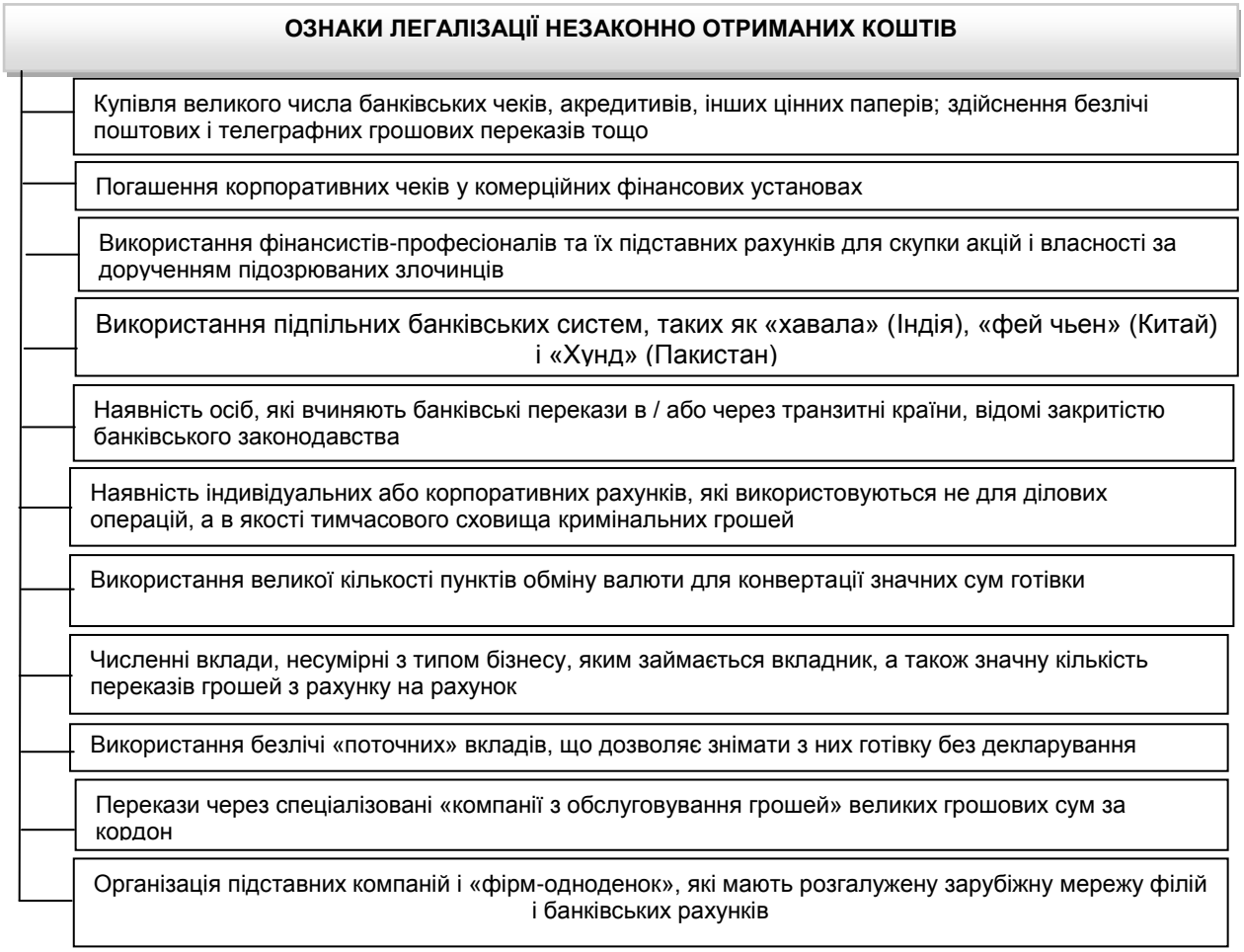

Рис. 3. Ознаки легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом

Так, країни повинні мати діючі державні механізми щодо виявлення фізичних транскордонних перевезень валюти та інших фінансових документів на пред'явника, включаючи систему декларування чи інших зобов'язань за звітності. Слід було також забезпечити наявність юридичних повноважень у компетентних органів щодо зупинки або затримання валюти чи інших фінансових документів на пред'явника, щодо яких існують підозри, що вони мають відношення до фінансування тероризму або відмивання коштів, або були неправдиво задекларовані або про які надійшла помилкова інформація.

Країни, які ратифікували конвенцію, сформували механізми боротьби з відмиванням «брудних» грошей. Так, США вважаються не тільки засновником терміна «відмивання брудних грошей», а й найбільш активним борцем з легалізацією коштів, отриманих незаконним шляхом та фінансуванням тероризму. Зокрема, кримінальна відповідальність за легалізацію незаконних активів, у тому числі і з необережності, може становити штраф до 1 млн дол. США, позбавлення волі до 20 років, конфіскацію майна. Широковідомий американський правовий акт – PATRIOT Act 2001 (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism) встановив три базових елементи системи протидії легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом, і фінансуванню тероризму кожного суб'єкта фінансового моніторингу: 1) розроблення внутрішніх процедур з протидії відмиванню незаконних активів; 2) процедура ідентифікації клієнта та його вигодоотримувачів; 3) процедура інформування про підозрілі операції.

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

Проаналізуємо стан боротьби з відмиванням «брудних» грошей в Україні. Як видно з таблиці 3, з 2014 року в Україні був прийнятий новий Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [12]. З 2002 року в Україні запроваджений державний моніторинг фінансових операцій, які за встановленими критеріями підлягають такому моніторингу, а перелік таких операцій з прийняттям нового Закону значно розширився і конкретизувався.

Аналіз звіту Держфінмоніторингу в цілому свідчить про активізацію діяльності цієї інституції в питаннях виконання Закону протягом останніх двох років. Зокрема, факти інформування про фінансові операції, що підлягають моніторингу, збільшилися за 5 років у 6,5 разів. Позитивною є й динаміка взятих на облік фінансових операцій Найактивнішими суб'єктами первинного фінансового моніторингу є банківські установи, оскільки питома вага фінансових операцій, по яких банками проведений моніторинг, становить 98 % (6260727 з 6381728 усіх фінансових операцій) [13].

З усіх суб'єктів небанківського фінансового сектора найактивнішими є страхові організації та професійні учасники фондового ринку. Держфінмоніторинг звітує про успішно проведені операції. Для забезпечення оперативності, зворотного зв'язку й ефективності фінансового моніторингу створена Єдина інформаційна система. Держфінмоніторингом у 2012 році розроблена програма «Модернізація інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

У згаданому Законі передбачено проведення національної оцінки ризиків. Здійснюється оприлюднення результатів такої оцінки та заходів за її результатами, які визначаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України спільно з Національним банком України [14]. Нами узагальнені загрози та ризики, які підлягають державній оцінці (рисунок 4).

Хоча заходи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, які визначені в законодавчих актах України, та звіти про виконання цих заходів можна оцінити позитивно, проте реальні факти щодо ситуації з відмиванням «брудних» грошей, тіньовою економікою, корупцією, свідчать про вкрай незначні зрушення у цьому напрямі.

Як свідчать узагальнені у Звіті індикатори політичної стабільності в Україні за 10 років не досягали навіть рівня 50 %. За проведеними розрахунками, урядові кризи в Україні в останній період справляли негативний вплив на економічний показник ВВП на душу населення на рівні (– 0,029). Зв'язок між цими показниками є дуже слабким, оскільки показник наявності урядових криз в Україні не є комплексним і відображає лише певні суперечливі тенденції у межах політичної системи України. Не досить високими є й показники критеріїв ефективності державного менеджменту.

За результатами світового Індексу сприйняття корупції та у 2016 р. Україна посіла 131 місце за рівнем сприйняття корупції зі 176 країн [15]. Показати позитивну динаміку індексу Україні вдалося завдяки збільшенню суспільного осуду корупціонерів, створенню антикорупційних органів та появі руху викривачів корупції. З оцінки рівня сфер та інституцій видно, що найбільш корумпованими оцінюються прокуратура та суди. Недовіра українців до фінансових установ – це ще одна причина загрози високого рівня тінізації фінансових ринків разом з фактором нестабільності курсу національної валюти.

06.11.2017 проходив економічний Форум з проблем тіньової економіки в Україні. Учасники форуму назвали основні способи «вирощування» тіні в Україні [17] (рис. 5).

Вражаючими були й підрахунки експертів: обсяг офшорних схем 260-320 млрд. грн на рік, втрати бюджету від них – 50–65 млрд. грн на рік, обсяг тіні в частині порушення митних правил та контрабанди – 80–230 млрд. грн на рік, а втрати бюджету 25–70 млрд. грн.

Проблеми України щодо відмивання грошей, отриманих злочинним шляхом і фінансування тероризму, а також значних обсягів тіньового сектора в національній економіці розв'язувалися б ефективніше, якби в процесі реалізації положень Закону виконавці враховували такі чинники:

– відсутність контролю з боку керівників комерційних банків за виконанням відповідальними особами функціональних обов'язків з проведення первинного фінансового моніторингу;
– ймовірність призначення на посаду відповідального за первинний фінансовий моніторинг безвідповідального або корумпованого фахівця;

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

– необхідність посиленого контролю за діяльністю банків, мажоритарними власниками яких є олігархи або представники державних органів влади;

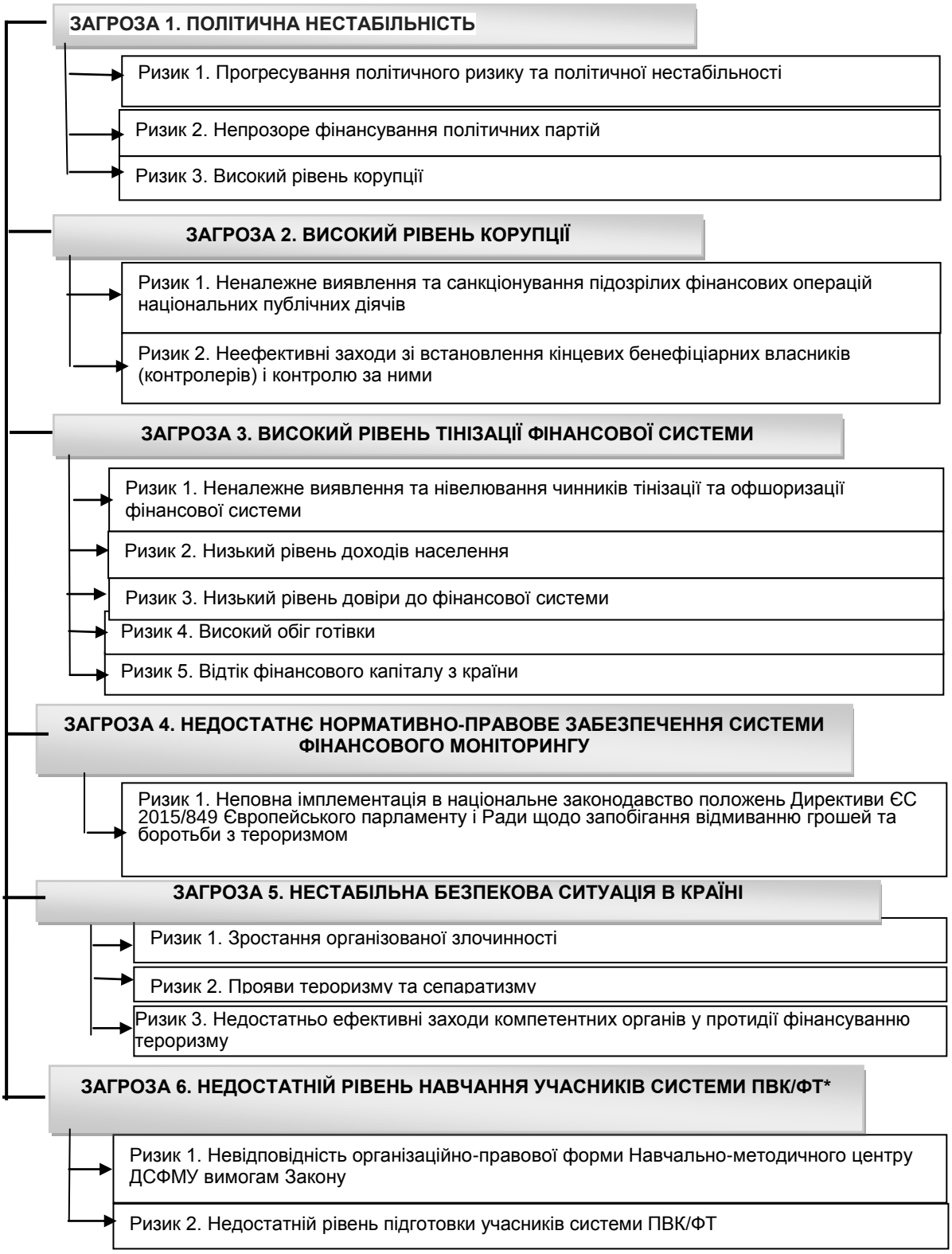

*ПВК/ФТ – Протидія відмиванню коштів та фінансуванню тероризму
Рис. 4. Загрози та ризики, які підлягають державній оцінці

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

– ймовірність присутності на українському фінансовому ринку неформальних кредитно-розрахункових систем (типу хавали) і віртуальних криптовалют (типу біткоіни), які дозволяють безконтрольно з боку держави обертатися величезним грошовим потокам в тіньовому секторі національної економіки, в тому числі і направлятися на фінансування терористичних організацій.

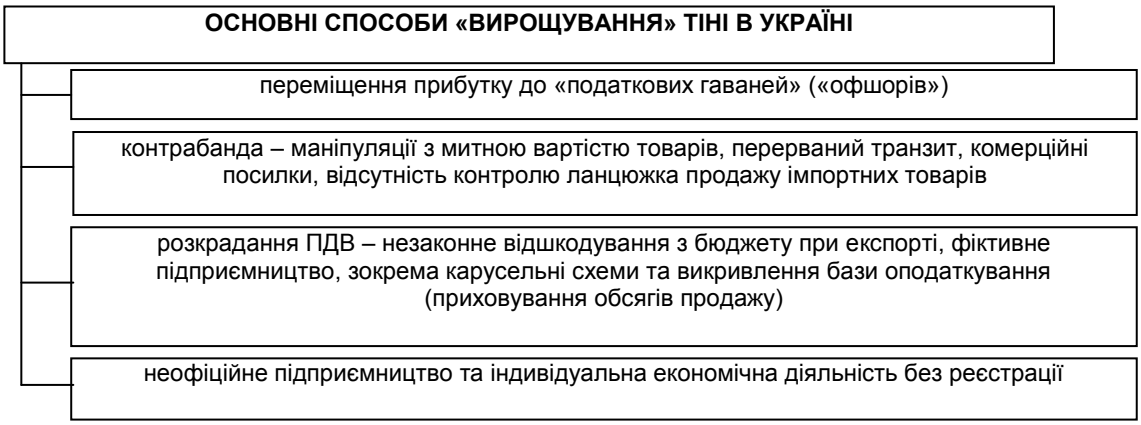

Рис. 5. Основні способи «вирощування» тіні в Україні

Варто звернути увагу на нетрадиційні інструменти відмивання грошей, які, на жаль у цьому контексті, світовими моніторинговими службами розглядаються не досить активно.

Словом «хавала» в арабській мові позначають вексель або посилку. Особливістю системи хавала є той факт, що всі фінансові операції (переміщення з країни в країну грошей, коштовностей або золота) виконуються без всяких документальних підтверджень – робота будується на довірі учасників процесу. Головною ланкою системи хавала є брокери системи – їх називають «хаваладар». Саме вони організовують перекази між країнами. При цьому фізично гроші не покидають межі держави: відправник просто віддає гроші брокеру в одній країні, отримує від нього секретний код (наприклад, цифри з однією з купюр), який потім одержувач в іншій країні повинен назвати другому брокеру, щоб отримати еквівалент початкової суми в місцевій валюті. Згодом брокери розраховуються між собою за кліринговою схемою – для закриття сальдо можуть використовуватися золото, дорогоцінні метали, або надаватися якісь послуги. Точна кількість брокерів хавали, що працюють в світі, неможливо підрахувати – оцінки коливаються від 5000 до десятків тисяч. Існують регіональні різновиди хавали, наприклад, «Хунду» в Індії [18].

Простота використання системи, а також її непрозорість для представників влади і мінімум «паперової тяганини» роблять хавалу привабливим інструментом для відмивання грошей або ухилення від сплати податків. Існують також підозри у використанні хавали терористичними організаціями. Протидія «тіньовим банкам» хавали – вкрай складне завдання. Деякі економісти навіть пропонують йти не по дорозі їх заборони, а запобігання використанню хавали для злочинних цілей. Одним з них є заступник директора Міжнародного валютного фонду (МВФ) Мохаммеда Ель-Корчі в своїй статті «The Hawala System» ще в 2002 році заявив про те, що поки у людей є причини, використовувати хавалу, такі системи будуть існувати і навіть розширюватися.

Слід окремо акцентувати увагу на проблемі електронних грошей. Адже поява криптовалюти надалі обіцяє надавати все більший вплив на фінансові ринки. На думку експертів, біткоін ще не завершив фазу свого зростання, і в подальшому може принести вагомі вигоди для покупців. Чим в результаті виявиться криптовалюта – надійним фінансовим інструментом і альтернативою традиційним валютам, або стануть черговим економічним міхуром, порівнянним з кризою доткомів, поки стверджувати складно. Набираючи популярність як засіб платежу, біткоін активно нарощує свій курс до долара. Головний ризик для криптовалюти – посилення регулювання з боку світових центральних банків. Однак поки в світі складається невизначена геополітична ситуація, популярність блокчейна набирає обертів, інвестори готові купувати криптовалюту – зростання буде продовжуватися. Інтерес до криптовалюти пов'язаний з перспективами технології блокчейн в цілому. Наприклад, в платформі Etherium можна прописувати виконання умов для здійснення оплати. Хоча світові центробанки поки займають обережну позицію щодо біткоін. Багато країн і центробанки досліджують блокчейн – основну технологію біткоін. При цьому вже багато банків висловлювали бажання створити продукти на основі блокчейна. Немає чіткого ставлення Центробанків до біткоіни та інших криптовалют. Проте, проглядається тенденція посилення боротьби з конвертацією криптовалют у гроші і навпаки. Можливо в майбутньому будуть вводитися санкції проти онлайн-риелтерів, які беруть криптогроші, і

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

це стане вагомою перепоною для подальшої їх популяризації. Ми дотримуємося думки експертів, які вважають, що біткоіни – це міхур. Він може продовжити надуватися ще тривалий час, але обов'язково лусне, це лише питання часу. Експерти фінансового ринку вважають, що біткоіни поки ще не можуть виконувати функцію повноцінних грошей. У Bitcoin дуже мінливий курс, тому ніхто не погодиться використовувати для розрахунків валюту, вартість якої може за день змінюватися на 15% [19].

Нині Bitcoin розглядається як інструмент для венчурних інвестицій і спекулятивних операцій. Однак мало хто розглядає цей віртуальний фінансовий інструмент як черговий неконтрольований засіб відмивання грошей або фінансування тероризму. Перспектива криптовалюти як і раніше залишається невизначеною, що створює як великі можливості, так і породжує для покупців і для світових фінансових систем надвисокі ризики.

У контексті викладеного, державним моніторинговим структурам слід було б звернути увагу на біткоіни як загрозу не тільки фінансовим системам окремих держав, а й національній та економічній безпеці, оскільки активність на ринку криптовалюти може сприяти відмиванню грошей або фінансуванню терористичних акцій або фінансуванню придбання зброї масового знищення. Адже контролювати фінансові операції на ринку віртуальних грошей дуже складно.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене зазначимо, що виявлення та зупинення схем легалізації доходів мають базуватися на протидії таких процесів:

– приховування слідів походження доходів, отриманих із незаконних джерел;
– приховування осіб, які отримали (отримують) незаконні доходи й тих, що ініціюють сам процес відмивання;
– забезпечення зручного й оперативного доступу до коштів, отриманих з незаконних джерел;
– створення умов для безпечного й комфортного використання коштів, отриманих з незаконних джерел;
– створення умов для безпечного інвестування в легальний бізнес.

Надзвичайно важливим є не лише дослідження з боку державних органів процесів легалізаціїї доходів за рахунок існуючих схем і підходів, але й попередження та ліквідація спроб цього негативного процесу. Тому доцільно запропонувати такі заходи щодо посилення відстеження й виявлення відповідних нелегальних схем та підходів:

– посилена перевірка внутрішніх документів за базами даних державних органів країни;
– форсоване використання комерційних баз даних;
– постійні запити до підрозділів фінансової розвідки інших країн;
– додаткова увага до невідповідності обсягу операцій і доходів учасників;
– недопущення й виявлення нелогічних, невигідних операцій;
– відстеження наявності компрометуючої інформації (кримінальне минуле, загублений паспорт тощо);
– підвищення кваліфікаційного рівня банківського персоналу, який може бути мимовільно задіяний у процесах легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;
– визнання на загальнодержавному рівні необхідності контролю торгівлі криптовалютами неорганізованими користувачами комп'ютерних мереж, розроблення заходів по виявленню й моніторингу неформальних фінансових операцій типу «хавали».

Але, перш за все, на наше глибоке переконання, потрібне бажання влади активізувати баротьбу з описаним негативним явищем. А для цього влада повинна бути відокремлена від бізнесу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Боротьба з відмиванням коштів: правий організаційний і практичний аспект / С. Г. Гуржій О. Л.Копиленко, Я. В. Янушевич та ін. // Парламентське вид-во. – 2005. – 216 с.
2. Сухонос В. В. Легалізація злочинних доходів у банківській сфері та боротьба з нею / В.В. Сухонос // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2012, № 1. – С. 149 – 153.
3. Птащенко Л. Проблемы тенизации национальной экономики – барьеры на пути европейской интеграции Украины // Gulustan Black Sea Scientific Journal of Academic Research in Tbilisi, Georgia. – 2016.
4. Барановський О.І. «Відмивання» грошей: сутність та шляхи запобігання / НАН України; Інститут економічного прогнозування. – Х.: Форт, 2003. – 472 с.
5. Беніцький А.С. Легалізація прибутків, здобутих злочинним шляхом: порівняльно-правовий аналіз // Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою: Аналітичні розробки, пропозиції наукових та практичних працівників. – Т. 18. – К.: Науково-дослідний інститут «Проблеми людини», 2005. – С. 137–143.

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03

6. Фінансовий моніторинг в банку: Навч. посібник / С.О. Дмитров, В.В. Коваленко, А.В. Єжов, О.М. Бережний. – Суми: Університетська книга, 2008 – 336 с.
7. Користін О.Є. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні: Монографія. – К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2007. – 448 с.
8. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках. [Навчальний посібник]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/68436/bankivska_sprava/
9. Костюченко О. Є. Правові умови та шляхи вдосконалення системи фінансового моніторингу в банку / О. Є. Костюченко, К. А. Кривуля // Еконо-мічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9 (4). – С. 205–214.
10. Шиян Д. В. Критерії та показники ефективності фінансового моні-торингу банку / Д. В. Шиян // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9 (4). – С. 424–437.
11. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з використанням готівки. Департамент фінансових розслідувань. Державна служба фінансового моніторингу України, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2011.
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 50-51, с. 2057.
13. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content /file/ Site_docs/2017/20170330/Zvit_2016.pdf
14. Звіт про проведення національної оцінки ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles. php?cat_id=558&art_id=23773&lang=uk
15. Індекс корупції CPI – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2016/.
16. Офшорні зони: види та особливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vikna.if.ua/cikavo/68688/view.
17. Форум проти «тіні» в економіці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://delo.ua/news-companies/dijte-uchasniki-forumu-proti-tini-v-ekonomici-visunuli-vimogi-336196/
18. Хавала: Алгоритм работы системы подпольного банкинга, сохранившейся с древних времен. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://habrahabr.ru/company/latera/blog/267961/
19. Біткоїн – мильна бульбашка чи золото 21 століття? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://news.finance.ua/ua/news/-/403613/bitkoyin-mylna-bulbashka-chy-zoloto-21-stolittya.

ISSN: 2298-0946, E-ISSN: 1987-6114
JUNE 2018 VOLUME 24 ISSUE 03